

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1996 - 1997 (*)

16 DECEMBRE 1996

PROPOSITION DE LOI

**insérant un article 42bis dans la loi du
15 juin 1935 concernant l'emploi des
langues en matière judiciaire**

(Déposée par MM. Alberto Borin et Patrick
Moriau)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS

Le fossé qui sépare la justice des justiciables s'accroît en permanence. Alors que le pouvoir judiciaire et le droit doivent en principe être au service des citoyens, ceux-ci, ne s'y reconnaissant plus, hésitent de plus en plus à recourir à ces institutions. Et quand, de gré ou de force, ils y recourent, ils sont envahis par le sentiment d'être face à une machine et non l'acteur d'un procès.

Les affaires que nous connaissons aujourd'hui mettent encore plus en exergue cette incompréhension. Il est donc indispensable d'apporter les modifications législatives nécessaires à une réconciliation.

Ces modifications doivent approcher ce phénomène par différents angles, et la présente proposition n'a pas pour objectif de résoudre par son simple apport tous les problèmes existants, mais justement d'adopter un angle de vue souvent négligé. En effet, force est de constater que pour le justiciable, non-juriste, le langage juridique est véritablement une langue étrangère.

(*) Troisième session de la 49ème législature

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1996 - 1997 (*)

16 DECEMBER 1996

WETSVOORSTEL

**tot invoeging van een artikel 42bis in
de wet van 15 juni 1935 op het gebruik
der talen in gerechtszaken**

(Ingediend door de heren Alberto Borin en
Patrick Moriau)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

De kloof tussen de burgers en het gerecht wordt steeds dieper. In principe moeten de rechterlijke macht en het recht in dienst staan van de burger. Maar die herkent zich niet meer in de gerechtelijke instanties en aarzelt hoe langer hoe meer er een beroep op te doen. En wanneer hij dat goedschiks of kwaadschiks toch doet, bekruipt hem het gevoel met een ondoordringbaar apparaat te maken te hebben, veeleer dan met een medespeler in een proces.

De oploeiende affaires zetten dit wederzijdse onbegrip nog extra in de verf. Er moeten dus dringend wetswijzigingen worden doorgevoerd om beide zijden weer met elkaar te verzoenen.

Die wijzigingen moeten het probleem op verschillende fronten tegelijk aanpakken. Het is niet de bedoeling van voorliggend wetsvoorstel alle problemen op te lossen, maar wel de zaak te benaderen vanuit een vaak verwaarloosde invalshoek. In de ogen van de rechtzoekende - die doorgaans geen juridische vorming genoten heeft - is de rechtstaal namelijk een echte vreemde taal.

(*) Derde zitting van de 49ste zittingsperiode

Evidemment, le droit, comme toutes les disciplines, dispose d'un vocabulaire technique qui lui est propre et sans lequel il perdrait en précision, la présente proposition de loi ne vise d'ailleurs pas à atténuer cette terminologie.

Mais la lecture de textes juridiques permet de se rendre compte que les hommes du droit apprécient également l'usage de locutions latines ou de termes désuets même quand un équivalent ou un synonyme plus compréhensible pour le commun des mortels existe. Il est alors indispensable, pour une bonne compréhension, de faire appel à un «traducteur», c'est-à-dire un juriste, qui, en termes plus simples, va expliciter ce qui aurait dû être clair.

La présente proposition de loi a donc pour objet d'exclure le plus largement possible les réminiscences latines ou du passé de notre langage juridique.

La loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire offre un support particulièrement intéressant pour arriver à cet objectif : elle organise un système strict de langue de procédure, mais se limite au problème de la langue nationale adéquate pour chaque procédure.

La simple adjonction d'un article qui rejette dans la zone d'exclusion l'usage, même par locution, d'autres langues, mêmes mortes, que celle de la procédure, permettrait d'éviter qu'à l'avenir les textes juridiques soient encore truffés de termes tels «*prima facie, in tempore non suspecto, in fine, in specie, rationae personae, loci, ou materiae, ...*» qui peuvent pourtant aisément être traduits par «*de prime abord, en temps non suspect, en fin de texte, en l'espèce, en fonction de la personne, du lieu ou de l'objet, ...*».

En sémantique, pour qu'un dialogue puisse exister, il faut que les interlocuteurs parlent tous deux une langue qu'ils comprennent. Et c'est au droit d'être en phase avec le monde qui l'entoure et non au justiciable à apprendre une «autre langue» pour comprendre et faire valoir ses droits.

Tel est l'objet de la présente proposition de loi.

A. BORIN
P. MORIAU

Zoals ieder vakgebied beschikt het recht vanzelfsprekend over een specifieke technische woordenschat die borg staat voor de noodzakelijke precisie. Aan die terminologie wil dit voorstel overigens niet raken.

Maar wie er rechtsteksten op naleest, zal merken dat juristen graag Latijnse uitdrukkingen of verouderde termen gebruiken, zelfs al bestaat er een voor gewone stervelingen bevattelijker equivalent of synoniem. Terwille van de verstaanbaarheid, is men dan genoodzaakt de hulp in te roepen van een "vertaler", d.w.z. een jurist die in eenvoudige bewoordingen uitlegt wat eigenlijk duidelijk had moeten zijn.

Bijgevolg strekt dit wetsvoorstel ertoe Latijnse of verouderde uitdrukkingen zoveel mogelijk uit onze rechtstaal te bannen.

De wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken biedt hiertoe bijzonder interessante mogelijkheden. Ze legt namelijk strikt vast welke taal bij de rechtspleging moet worden gebruikt. Maar ze biedt enkel een oplossing voor het probleem van de passende officiële taal voor elke procedure.

Door gewoon een artikel toe te voegen waardoor het verboden wordt, zelfs in uitdrukkingen, andere talen - met inbegrip van dode talen - te gebruiken dan de officiële rechtsplegingstalen, voorkomt men dat rechtsteksten in de toekomst nog doorspekt zijn met termen als: «*prima facie, in tempore non suspecto, in fine, in specie, ratione personae, loci of materiae, ...*». Nochtans kunnen die termen gemakkelijk vertaald worden door «*op het eerste gezicht, voor er van enige verdenking sprake kon zijn, aan het einde van de tekst, in dit geval, wegens de persoon, de plaats of het onderwerp, ...*».

Uit een semantisch oogpunt zijn twee gesprekspartners verplicht een taal te spreken die ze beiden begrijpen, zo niet kan er geen dialoog tot stand komen. De rechtzoekende hoeft geen "andere taal" te leren teneinde zijn rechten te begrijpen en te doen gelden. Integendeel, het recht moet zich aanpassen aan de wereld.

Dat is dan ook het doel van dit wetsvoorstel.

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art.2

Un article 42*bis*, rédigé comme suit, est inséré dans la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire :

«Art. 42*bis* - La langue de la procédure telle que déterminée par la présente loi exclut l'usage de toute autre langue, morte ou vivante, même ponctuellement ou dans une locution».

18 novembre 1996

A. BORIN
P. MORIAU

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken wordt een artikel 42*bis* ingevoegd dat luidt als volgt:

«Art. 42*bis* - De regels betreffende het gebruik der talen in de rechtspleging, zoals bepaald bij deze wet, houden ook een verbod in op het gebruik van enige andere levende of dode taal, zelfs eenmalig of in uitdrukkingen ».

18 november 1996